

FAVOR DEFENSIONIS KĀ KRIMINĀLPROCESUĀLS TIESĪBU PRINCIPS – JĒDZIENS UN TĀ ATTĪSTĪBA

FAVOR DEFENSIONIS AS A CRIMINAL PROCEDURAL PRINCIPLE OF LAW – CONCEPT AND ITS EVOLUTION

Jānis Dobelnieks, *Mg. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Tiesību zinātnes doktora studiju programmas doktors

Summary

The focus of this article is on the criminal procedural phenomenon of defence facilitation. The article addresses the origin and evolution of the principle of *Favor defensionis* (defence advantage or privilege), the main approaches to its content, as well as the essence of this procedural construction.

Atslēgvārdi: *Favor defensionis* princips, tiesības uz aizstāvību, taisnīga tiesa, personas tiesības kriminālprocesā

Keywords: *Favor defensionis* principle, right of defence, fair trial, rights of a person in criminal proceedings

Kriminālprocesa sacīkstes raksturs būtiski atšķiras no cita veida procesu sacīkstes galvenokārt ar to, ka kriminālprocesā faktiski nepastāv formālā (juridiskā) pušu vienlīdzība.¹ Persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, un aizstāvis Kriminālprocesa likumā tiek uzskatīti par “vājāku” nekā apsūdzības pusei, kas pārstāv valsts intereses.²

¹ Попелюшко В. О. Favor defensionis. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VIII Міжнародної науковопрактичної конференції. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2011, с. 307–309.

² Rusanovs E. Procesuālā disfunkcija Latvijas kriminālprocesā kā konstitucionālo paradigmu nobīde. Grām.: Tiesību ierobežojumu pieļaujamība un attaisnojāmība demokrātiskātiesiskā valstī. Latvijas Universitātes 81. starptautiskās zinātniskās konferences tiesību zinātnes rakstu krājums, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023, 24.–31. lpp. Pieejams: https://www.apgads.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Konferences/2023/juzk-81/juzk.81.pdf [aplūkots 15.03.2024.]; Kaija S. Issues in separation of criminal procedural functions. 6th International Interdisciplinary Scientific Conference “SOCIETY. HEALTH. WELFARE”, 2018. Pieejams: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2018/01/shsconf_shw2018_01010/shsconf_shw2018_01010.html [aplūkots 15.03.2024.]; Попелюшко В. О. Favor defensionis. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VIII Міжнародної науковопрактичної конференції. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2011, с. 307–309.

Tādēļ, lai ne tikai līdzsvarotu, bet arī it kā mazinātu šādu apsūdzības un aizstāvības nevienlīdzību, procesuālajās tiesībās un teorijā aizstāvībai ir paredzētas vairākas procesuālas un juridiskas priekšrocības, kas romiešu tiesībās esot sauktas par *Favor defensionis*.³

Par labu šim apgalvojumam, ka jēdziens *Favor defensionis* nāk tieši no romiešu tiesībām,⁴ ir arī vairāki faktori, ne tikai tas, ka autora aplūkotajam jēdzienam ir latīniska izcelsme. Kopumā romiešu tiesībās bija plaši izplatītas terminoloģiskās konstrukcijas, kas līdzīgas autora aplūkotajam jēdzienam – *Favor defensionis*.

Proti, dažādām romiešu tiesību nozarēm bija pazīstami līdzīgi konstruēti jēdzieni, piemēram, labvēlība brīvībai (*favor libertatis*)⁵, testamenta labvēlība (*favor testamenti*)⁶ utt.

Taču, neraugoties uz minēto, autoram būtiski šķiet tas, ka jēdziens *Favor defensionis* nav atrodams autora aplūkotajos komentāros par romiešu tiesībām.

Piemēram, Teodors Mommens (*Theodor Mommsen*) savā darbā “Romas krimināltiesības”⁷ nemaz nepiemin jēdzienu *Favor defensionis*. Vēl jo vairāk, starp mūsdienu autoriem ir pausts viedoklis par jēdziena *Favor defensionis* neesamību romiešu tiesībās.⁸

Taču nevar izslēgt, ka jēdziens *Favor defensionis* tomēr varētu būt minēts kādos romiešu juristu darbos, jo nav iespējams pilnībā iepazīties ar pilnīgi visiem avotiem. Ievērojot minēto atrunu, autora ieskatā, būtu gluži godīgi teikt, ka jēdziens *Favor defensionis* nebija guvis ievērojamu izplatību romiešu tiesībās un tāpēc arī mūsdienu juristi šā jēdziena izcelsmi nesaista tieši ar romiešu tiesībām.

Līdz ar to rodas jautājums, no kurienes radies priekšstats par šā jēdziena seno romiešu izcelsmi un no kurienes radies pats jēdziens.

Autora aplūkotajos avotos ir pausts viedoklis, ka pašu jēdzienu un arī ideju par tā izcelsmi ieviesa 17. gadsimta romiešu kriminālprocesa komentētāji, kas bija

³ Хайдаров, А. Д. Принцип благоприятствования защите и его проявление в ходе рассмотрения уголовного дела в суде первой инстанции. Вестник Казанского юридического института МВД России, № 2, 2013, с. 88–90; Kaija S. Issues in separation of criminal procedural functions. 6th International Interdisciplinary Scientific Conference “SOCIETY. HEALTH. WELFARE”. EDP Sciences, 2018. Pieejams: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2018/01/shsconf_shw2018_01010/shsconf_shw2018_01010.html [aplūkots 15.03.2024.]; Попелюшко В. О. Favor defensionis. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VIII Міжнародної науковопрактичної конференції. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2011, с. 307–309.

⁴ Heinemann H. Ansprache Papst Johannes Paul II. vom 28. Januar 2002 vor der Römischen Rota. De processibus matrimonialibus. Fachzeitschrift zu Fragen des Kanonischen Ehe- und Prozeßrechtes, Herausgegeben von Elmar Güthoff und Karl-Heinz Selge im Institut für Kirchenrecht an der Universität Potsdam, № 10, 2003, S. 120. Pieejams: <https://d-nb.info/1020480637/34> [aplūkots 06.03.2024.]; Durand B. Staatsanwaltschaft. Europäische und amerikanische Geschichten. Frankfurt am Main, 2005, S. 85.

⁵ Stagl J. F. Favor libertatis: Slaveholders as Freedom Fighters. In: The Position of Roman Slaves: Social Realities and Legal Differences. Berlin: De Gruyter, 2023. Pieejams: <https://doi.org/10.1515/9783110987195-008> [aplūkots 06.03.2024.].

⁶ Pound, Roscoe. Interpretations of Legal History. New York: Macmillan Co, 1923, p. 49.

⁷ Mommsen T. Römisches Staatsrecht. Systematischen Handbuchs der Rechtswissenschaft. Leipzig: Karl Binding, 1899. Pieejams: <https://archive.org/details/rmischesstrafre00mommgoog/page/n12/mode/lup> [aplūkots 06.03.2024.].

⁸ Михеенкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 8.

galvenokārt vācieši. Viņi šo jēdzienu esot ieviesuši, izmantojot jau sen iedibināto un plaši pazīstamo iepriekš minēto *favor* konstrukciju romiešu tiesībās.⁹ Tas ir ticami, jo arī viduslaikos šo juridiskās terminoloģijas konstrukciju aktīvi izmantoja arī kanoniskās tiesības.¹⁰

Romiešu kriminālprocesa vācu komentētāji jau 17. un 18. gadsimtā esot lietojuši jēdzienu *Favor defensionis*, sasaistot to ar pavisam citu kriminālprocesuālajās tiesībās pazīstamu jēdzienu – *in dubio pro reo*. Atsaucoties uz Samuela Pufendorfa darbu *De jure naturae et gentium*, literatūrā tiek minēts, ka autors esot norādījis uz nepieciešamību dot priekšroku aizstāvībai pretstatā mehāniskai vienlīdzībai.¹¹

Favor defensionis jēdziens vēl sīkāk ir apspriests Antonio Mateusa (*Antonius Matthaeus*) komentāros par Justiniāna digestiem attiecībā uz kriminālprocesu. A. Mateuss jēdzienu *Favor defensionis* lietojis saistībā ar nevainīguma prezumpciju (*praesumptio innocentiae*) un pierādīšanas pienākuma sadali.¹²

Viens no pirmajiem, kas uzstāja uz *Favor defensionis* koncepcijas izmantošanu kriminālprocesā, bija 17. gadsimta pētnieks Benedikts Karpzovs (*Benedikt Carpzov*), kas to pamatoja ar principu – vislielākā labvēlība aizsardzībai (*höchsten Begünstigung der Verteidigung* vai *summum favor defensinois*). B. Karpzovs šo koncepciju ieviesa, lai garantētu apsūdzēto tiesības saistībā ar spīdzināšanas ierobežošanu.¹³

Tāpat B. Karpzovs sniedza ievērojamu ieguldījumu paša jēdziena *Favor defensionis* interpretācijas veidošanā. B. Karpzovs saskatīja aizstāvības funkciju galvenokārt tieši pierādījumu aspektā. Pirmkārt, B. Karpzovs līdzīgi kā A. Mateuss atzīmēja attaisnojošu pierādījumu uzrādīšanas pieļaujamību jebkurā kriminālprocesa stadijā, tostarp pēc notiesājoša sprieduma pasludināšanas, tā stāšanās spēkā un pat pēc sprieduma izpildes uzsākšanas.¹⁴

Otrkārt, B. Karpzovs līdzīgi kā A. Mateuss uzmanību pievērsa pierādījumu “asimetrijai” – atšķirīgiem pierādījumu pieļaujamības un nepieļaujamības noteikumiem, kā arī apsūdzības un attaisnojošu pierādījumu vērtības novērtējumiem. Autors piebilst, ka, analizējot 17. gadsimta vācu tiesībpētnieku viedokļus par *Favor defensionis* izpratni, nevar neņemt vērā, ka tobrīd, kad tikai vēl attīstījās *Favor defensionis* doktrīna, kriminālprocesuālajās tiesībās pastāvēja tā dēvētā formālā pierādījumu teorija (*Legalbeweistheorie*). Tā laika tiesībpētnieki jau sen bija saskatījuši šajā teorijā

⁹ Михееенкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в современном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 9.

¹⁰ Attiecībā uz dažādām tiesībām parādījās līdzīgi konstruēti jēdzieni, piemēram, *favor matrimonim, favor personae*. Sk. Heinemann H. Ansprache Papst Johannes Paul II. vom 28. 119. Januar 2002 vor der Römischen Rota. De processibus matrimonialibus. Fachzeitschrift zu Fragen des Kanonischen Ehe- und Prozeßrechtes, Herausgegeben von Elmar Güthoff und Karl-Heinz Selge im Institut für Kirchenrecht an der Universität Potsdam, Nr. 10, 2003, S. 120. Pieejams: <https://d-nb.info/1020480637/34> [aplūkots 06.01.2024.].

¹¹ Михееенкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в современном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 10.

¹² Ibid., с. 10.

¹³ Falk U. Zur Folter im deutschen Strafprozeß. Das Regelungsmodell von Benedict Carpzov. Berlin: Juristische Fak. der Humboldt-Univ, 2001, S. 16–17. Pieejams: <https://forhistiur.net/2001-06-falk/?l=de> [aplūkots 07.03.2024.].

¹⁴ Ibid., S. 17.

trūkumus. Piemēram, gadījumos, kad attaisnojoši pierādījumi, kaut arī nepilnīgi (ar procesuāliem defektiem), acīmredzami norāda uz apsūdzētās personas vainas neesamību (piemēram, ja runājam par alibi), formālu pierādījumu teorija varētu novest pie absurda, ja netiktu piemēroti īpaši aizstāvībai labvēlīgi noteikumi. Tāpēc B. Karpzovs atzīmēja, ka atbalstīt apsūdzēto ir iespējams, ja pierādījumi, kas pēc būtības ir nepilnīgi, būtu nepieļaujami pierādīšanā pret viņu, taču vienlaikus šādi pierādījumi, kuriem ir kaut kādi trūkumi, tomēr būtu pieļaujami pierādīšanā par labu apsūdzētajam. Notiesājošs spriedums var un tam ir jābalstās tikai uz pilnīgiem (bez jebkādiem procesuāliem defektiem) pierādījumiem. Aizstāvības pierādījumiem, pat nepilnīgiem (ar procesuāliem defektiem), ja tie pierāda vismaz nevainīguma iespējamību vai rada tiesnesim šaubas par vainu, ir jānovēd pie attaisnojoša sprieduma.¹⁵

Iepriekš aprakstītajā veidā šis princips iesakņojās Vācijas kriminālprocesā, kas savukārt palīdzēja labot noteiktas acīmredzamas pretrunas formālo pierādījumu teorijā. Kopumā, pateicoties iedibinātajai tradīcijai, *Favor defensionis* tika saistīts galvenokārt ar pierādīšanu.¹⁶

Taču jāņem vērā, ka *Favor defensionis* koncepcijas saturs neaprobežojas tikai ar iepriekš minēto, proti, daži zinātnieki sāka vairāk uzmanības pievērst un attiecīgi arī identificēja citus šīs kriminālprocesa koncepcijas komponentus, kas iepriekš bija sekundāri. *Favor defensionis* izpratne paplašinājās tik daudz, ka minētais jēdziens sāka ietvert arī jau citas individuālas priekšrocības, privilēģijas vai ekskluzīvas tiesības, kas pēc būtības atviegloja apsūdzētā stāvokli kriminālprocesā. Piemēram, iespēja aizstāvēties arī pēc vainas atzīšanas, tiesības izvēlēties aizstāvi, iespēja pagarināt procesuālos termiņus, noteikumi par krimināllikuma atpakaļejošu spēku, tiesības uz pēdējo vārdu utt. Turklāt tā laika autori turpināja *Favor defensionis* jēdzienā iekļaut arī principu *in dubio pro reo* – šaubu interpretācija par labu apsūdzētajam.¹⁷ Tādējādi *Favor defensionis* nepieciešamība tika saskatīta un atvasināta no romiešu tiesību principiem un filozofiskajiem izteikumiem: vispārējās godprātības pieņēmuma (*praesumptio bonitatis/praesumptio boni viri*) “taisnīgumam ir vajadzīgas dažādas pieejas”¹⁸, “tiesības vairāk tiecas attaisnot nekā sodīt un labāk vainīgo attaisnot nekā sodīt nevainīgu”¹⁹, ar ko saistībā aizstāvībai tika piešķirti vairāki tiesiskās aizsardzības līdzekļi nekā apsūdzības pusei.

¹⁵ Falk U. Zur Folter im deutschen Strafprozeß. Das Regelungsmodell von Benedict Carpzov. Berlin: Juristische Fak. der Humboldt-Univ, 2001, S. 17–18.

¹⁶ Михеевкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 14; Stuckenberg D. F. Untersuchungen zur Unschuldsvermutung. Berlin: De Gruyter, 1997, S. 20.

¹⁷ Sk., piem., Stuckenberg D. F. Untersuchungen zur Unschuldsvermutung. Berlin: De Gruyter, 1997, S. 88.; Михеевкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 16.

¹⁸ Falk U. Zur Folter im deutschen Strafprozeß. Das Regelungsmodell von Benedict Carpzov. Berlin: Juristische Fak. der Humboldt-Univ, 2001, S. 6. Pieejams: <https://forhistiur.net/2001-06-falk/?l=de> [aplūkots 07.03.2024.]; Михеевкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 17–18.

¹⁹ Stuckenberg D. F. Untersuchungen zur Unschuldsvermutung. Berlin: De Gruyter, 1997, S. 248.

Mūsdienās *Favor defensionis* jēdziens tiek tulkots gan plašākā, gan šaurākā nozīmē. Šaurākā nozīmē *Favor defensionis* ir vispārējais princips, kas aptver vairākas garantijas, tostarp piešķirot apsūdzētajam dažādas labvēlības, kas ir efektīvi īstenojamas kriminālprocesa gaitā.²⁰ Faktiski visus juridiskajā literatūrā aprakstītos “aizstāvības priekšrocību” raksturojošos elementus²¹ likumdevējs ir jau noregulējis Kriminālprocesa likumā.²²

Taču autors piekrīt viedoklim, ka *Favor defensionis* būtība neaprobežojas tikai ar atsevišķām Kriminālprocesa likumā noteiktām personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesībām. Jebkura tiesību norma, kuras mērķis ir samazināt apsūdzības pārsvaru, ir ciešā saistībā ar tiesībām uz aizstāvību.²³ Tāpēc, nedziļinoties visu *Favor defensionis* principa elementu padziļinātā analizē, secināms, ka plašākā izpratnē *Favor defensionis* iegūst ekvivalenta nozīmi “tiesībām uz aizstāvību”. Citiem vārdiem *Favor defensionis* ir “tiesību uz aizstāvību” (*ius defensionis*) principa juridiskā īstenošana.²⁴

Ņemot vērā minēto, *Favor defensionis* princips plašākā izpratnē tiek uztverta kā abstrakta procesuālā konstrukcija,²⁵ kas tieši vai netieši atrodama arī dažādu tiesu nolēmumos.²⁶ *Favor defensionis* būtība attiecīgi var izpausties jebkurās kriminālprocesuālo tiesību normās un institūtos, kas aizstāvības pusi apvelta ar papildu tiesībām vai atbrīvo no dažādiem pienākumiem, vai arī kādā citā veidā nostāda izdevīgākā stāvoklī salīdzinājumā ar apsūdzības pusi, lai panāktu to, ka tiek kompensēta pušu faktiskā procesuālā nevienlīdzība.²⁷

No vienas puses, ir vispāratzīts, ka katras noziegumā apsūdzētās personas tiesību uz aizstāvību un taisnīgu tiesu nodrošināšana ir viens no galvenajiem kriminālprocesa

²⁰ Herke C., Toth C. D. The prohibition of *reformatio in peius* in the light of the principle of fair procedure. International Journal of Business and Social Research (IJBSR), Vol. 3, № 3, 2023, pp. 92–98.

²¹ Попелюшко В. О. Favor defensionis. Актуальні питання реформування правової системи України: зб. наук. ст. за матеріалами VIII Міжнародної науковопрактичної конференції. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2011, с. 307–309; Kaija S. Issues in separation of criminal procedural functions. 6th International Interdisciplinary Scientific Conference “SOCIETY. HEALTH. WELFARE”. EDP Sciences, 2018. Pieejams: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2018/01/shsconf_shw2018_01010/shsconf_shw2018_01010.html [aplūkots 15.03.2024.].

²² Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005.

²³ Hautzinger Z. Bases of Criminal Procedure. Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pecs Publicata, 2006, pp. 187–198.

²⁴ Rašla A. Favor Defensionis v Novele Trestneho Poriadku. Pravny Obzor: Teoreticky Casopis Pre Otazky Statu a Prava 49, № 1, 1966, s. 11–19.

²⁵ Rusanovs E. Turpinot par iebildumiem jautājumos, kas skar tiesu kompetenci apsūdzības trūkumu novēršanā. Pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/266955-turpinot-par-iebildumiem-jautajumos-kas-skar-tiesu-kompetenci-apsudzibas-trukumu-noversana/> [aplūkots 15.03.2024.].

²⁶ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 11.07.2006. spriedums lietā “Jalloh pret Vāciju” (iesnieguma Nr. 54810/00). Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-76307> [aplūkots 15.03.2024.]; Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 11.07.2023. lēmums lietā Nr. 15830400611, SKK-57/2023. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/9524> [aplūkots 15.03.2024.]; Latvijas Republikas Senāta Krimināllietu departamenta 27.02.2015. lēmums lietā Nr. 1109240710, SKK-0015-15.

²⁷ Rusanovs E. Turpinot par iebildumiem jautājumos, kas skar tiesu kompetenci apsūdzības trūkumu novēršanā. Pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/266955-turpinot-par-iebildumiem-jautajumos-kas-skar-tiesu-kompetenci-apsudzibas-trukumu-noversana/> [aplūkots 15.03.2024.].

uzdevumiem.²⁸ Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir daudz lēmumu, kuros tiek apstiprināts, ka tiesības uz aizstāvību ir svarīgs un neatņemams cilvēktiesību elements kriminālprocesos.²⁹

No otras puses, sabiedrības drošības un publiskās kārtības intereses kā tiesību sistēmas pamats jau sen ir atzītas krimināltiesībās. Šajā kontekstā bieži tiek uzsvērts, ka tiesības uz aizstāvību nedrīkst aprobežot publisko interešu vārdā, bet gan jācenšas atrast līdzsvaru starp individuālajām tiesībām un kopīgajām sabiedrības interesēm.³⁰

Ievērojot minēto, juridiskajā literatūrā *Favor defensionis* principu dēvē par neatņemamu aizstāvības funkciju raksturojošu faktoru, kā arī par procesuālu konstrukciju, ko var izmantot kolīziju risināšanā nolūkā nodrošināt gan apsūdzētā, gan citu procesa dalībnieku intereses, gan sabiedrības intereses.³¹ Tāpat mūsdienās tiek atzīts, ka *Favor defensionis* kā princips paredz, ka gadījumos, kad kriminālprocesuālās tiesību normas pieļauj vairākas interpretācijas, tās jāinterpretē par labu apsūdzētajam.³²

Kopsavilkums

1. Kriminālprocesa sacīkstes raksturs būtiski atšķiras no cita veida procesu sacīkstes galvenokārt ar to, ka kriminālprocesā faktiski nepastāv formālā (juridiskā) pušu vienlīdzība, proti, persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, un aizstāvis tiek uzskatīti par “vājāku” nekā apsūdzības puse. Tādēļ, lai ne tikai līdzsvarotu, bet arī it kā samazinātu šādu apsūdzības un aizstāvības nevienlīdzību, procesuālajās tiesībās un teorijā aizstāvībai ir paredzētas vairākas procesuālas un juridiskas priekšrocības, ko romiešu tiesībās sauca par *Favor defensionis*.
2. Neraugoties uz to, ka jēdziens *Favor defensionis* nav atrodams nedz romiešu tiesību avotos, nedz komentāros par tiem, tiek atzīts, ka šis jēdziens cēlies no romiešu tiesībām.
3. *Favor defensionis* jēdziens vislielāko attīstību guva 17.–18. gadsimta vācu doktrīnā saistībā ar nevainīguma prezumpciju un pierādījumu analīzi, sekmējot dažādus būtiskus formālo pierādījumu teorijas trūkumus. Vēlāk ar šo jēdzienu jau sāka

²⁸ Михееенкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 3.

²⁹ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 27.11.2008. spriedums lietā “Salduz pret Turciju” (iesnieguma Nr. 36391/02). Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89893> [aplūkots 15.03.2024.]; Eiropas Cilvēktiesību tiesas 13.10.2009. spriedums lietā “Dayanan pret Turciju” (iesnieguma Nr. 7377/03). Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95015> [aplūkots 15.03.2024.].

³⁰ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997. gada 23. aprīļa spriedums lietā “Van Mechelen un citi pret Nīderlandi” (iesnieguma Nr. 21363/93, 21364/93, 21427/93 un 22056/93). Spriedumā tika atzīts, ka tiesības uz aizstāvību var tikt ierobežotas publisko interešu vārdā, ja tas ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un ja tās ir proporcionālas, lai sasniegtu noteiktu mērķi, piemēram, sabiedrības drošību un publisko kārtību. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58030> [aplūkots 15.03.2024.].

³¹ Михееенкова М. А. Благоприятствование защите (*favor defensionis*) и его проявление в своевременном уголовном процессе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва: МГУ, им. М. В. Ломоносова (юридический факультет), 2012, с. 10; Rusanovs E. Turpinot par iebildumiem jautājumos, kas skar tiesu kompetenci apsūdzības trūkumu novēršanā. Pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/266955-turpinot-par-iebildumiem-jautajumos-kas-skar-tiesu-kompetenci-apsudzibas-trukumu-noversana/> [aplūkots 15.03.2024.].

³² Balázs E. A favor defensionis elve Finkey korában és napjainkban. Erdélyi Jogélet 4, № 1, 2021, pp. 45–55.

apzīmēt arī citas individuālas priekšrocības, privilēģijas vai ekskluzīvas tiesības, kas pēc būtības atviegloja apsūdzētā stāvokli kriminālprocesā.

4. Mūsdienās *Favor defensionis* jēdziens tiek tulkots gan plašākā, gan šaurākā nozīmē. Šaurākā nozīmē *Favor defensionis* ir iztulkojamas kā atsevišķu ekskluzīvu aizstāvības puses tiesību kopums. *Favor defensionis* būtība plašākā izpratnē tiek uztverta kā abstrakta procesuālā konstrukcija, kuras mērķis ir panākt to, ka, interpretējot un piemērojot kriminālprocesuālās tiesību normas, tiek kompensēta pušu faktiskā procesuālā nevienlīdzība.